

Ægtefællers gensidige forsørgelsespligt i forbindelse med udmåling af hjælpetimer

Udtalt overfor socialministeriet, at der var behov for en afklaring af retsstillingen vedrørende ægtefællers gensidige forsørgelsespligt i forbindelse med udmåling af hjælpetimer efter bistandslovens § 48, stk. 3.

FOB nr. 86.130

(J. nr. 1986-84-055).

Statens konsulentvirksomhed for vanføre klagede for A over en afgørelse fra amsankenævnet for Vestsjællands amt om udmåling af hjælpetimer efter bistandslovens § 48, stk. 3, til pleje af A. Efter bestemmelsen har personer med vidtgående fysisk eller psykisk handicap ret til at få dækket de nødvendige merudgifter ved forsørgelsen, der er en følge af handicappet. Spørgsmålet i sagen var, i hvilket omfang A's ægtefælle skulle indgå i dækning af A's behov for personlig assistance, overvågning, pleje og ledsagelse.

Ved afgørelsen havde amsankenævnet fundet, at A's ægtefælle i et endog meget væsentligt omfang skulle indgå i plejen af A. Det blev således forudsat, at ægtefællen, der havde fuldtidsarbejde, kunne indgå i plejen i op til 12 timer i døgnet.

Da sagen blev forelagt ombudsmanden, havde den konkrete afgørelse i sagen for så vidt ikke længere betydning, idet ægtefællerne ikke længere boede sammen, og A derfor havde fået et øget antal af hjælpetimer (han fik nu hjælp 15 timer i døgnet).

Ombudsmanden anmodede socialministeriet om en udtalelse om de forhold, der efter det oplyste i sagen var tillagt vægt ved afgørelsen af omfanget af den hjælp, der kunne ydes A.

Socialministeriet forelagde sagen for socialstyrelsen, der i en henvendelse til den sociale ankestyrelse anførte følgende:

»...

Ved udmålingen af hjælpen efter § 48, stk. 3, forudsætter såvel kommunen som amsankenævn, at hustruen indgår i plejen i et endog meget væsentligt omfang. Til trods for, at hun har fuldtidsarbejde + et arbejde på familiens gård af et ikke ringe omfang, forudsættes det, at hun kan indgå i plejen med op til 12 timer i døgnet, muligvis mere. Omfanget af hustruens indsats kan direkte måles ved, at der efter, at hustruen har forladt hjemmet, udmåles langt flere hjælpetimer.

I argumentationen for, at der kan forlanges så stor en plejeindsats fra en ægtefælles side, henvises til ægtefællers gensidige forsørgelsespligt samt til, at dette princip skulle være knæsat ved tildelingen af bistands- og plejetillæg.

Det er socialstyrelsens opfattelse, at der ikke i bistanndsloven gælder en sådan udvidet forsørgerpligt, og at man i øvrigt ikke direkte kan sammenligne med tildeling af bistannds- og plejetillæg, idet forudsætningen for at få hjælp efter § 48, stk. 3, til privat antagne hjælpere er et langt større pleje- og bistanndsbehov, nemlig som udgangspunkt 24 timer i døgnet, og den hjælp, der kan ydes efter § 48, stk. 3, er den del, som ikke kan dækkes af plejetillægget til pensionen.

Hertil kommer, at kommunen tilsyneladende i forbindelse med tilkendelsen af hjælp efter § 48, stk. 3, har inddraget plejetillægget. Det bemærkes, at dette synes at være en almindelig praksis i kommunerne i disse sager.

Socialstyrelsen mener, at konstruktionen bør være den, at der ved udmålingen af hjælpen kun ydes så stort et beløb efter § 48, stk. 3, som er nødvendigt for at dække de timer, som ikke kan dækkes af plejetillægget. Dette får praktisk betydning i en del situationer, f.eks. i den situation, hvor en person ikke kan få hjælpere ansat i en periode, men alligevel er nødt til at købe sig til de ydelser, som plejetillægget er beregnet til. Desuden er det et spørgsmål, om der under alle omstændigheder skal præsteres dokumentation for udgifterne, også for den del af ydelsen, som i virkeligheden hidrører fra plejetillægget.

...«

Den sociale ankestyrelse optog herefter sagen til behandling. I sin afgørelse anførte ankestyrelsen, at styrelsen fandt, at det i betydeligt omfang påhviler en ægtefælle at yde en syg ægtefælle pleje i overensstemmelse med vedkommendes behov. Ankestyrelsen fandt derfor ikke tilstrækkeligt grundlag for at tilsidesætte amtsankenævnets afgørelse om udmåling af hjælp til A, medens hans hustru var i hjemmet.

Efter min gennemgang af sagen fandt jeg, at der mellem socialstyrelsen og den sociale ankestyrelse var en så væsentlig forskel i opfattelsen af anvendelsen af bistanndslovens § 48, stk. 3, herunder omfanget af ægtefællers gensidige forsørgelsespligt, at der var behov for en afklaring af retsstillingen på området. Jeg forespurgte derfor socialministeriet, hvad socialstyrelsens udtalelse og den sociale ankestyrelsens afgørelse gav ministeriet anledning til.

Ved beretningsårets udløb forelå socialministeriets endelige besvarelse endnu ikke.

Supplerende oplysninger om sagen

I skrivelse af 21. august 1987 oplyste Socialministeriet, at ministeriet havde udsendt Vejledning af 3. juli 1987 om hjælp efter bistanndslovens § 48.

I øvrigt havde Socialstyrelsen over for Socialministeriet anført følgende:

»Der er nu i vejledningens kapitel 4 fastsat vejledende regler for hjælpeordninger efter bistanndslovens § 48, stk. 3.

Vejledningen tager udgangspunkt i, at der ikke i bistandsloven er hjemmel til at pålægge ægtefællen at varetage de udvidede pleje-, overvågnings- og ledsagefunktioner, hvortil der i medfør af § 48, stk. 3, kan ydes støtte, den såkaldte hjælpeordning for personer med vidtgående fysisk handicap, der bor i eget hjem.

Der tages ved udmålingen af hjælpen udgangspunkt i, at der skal ydes hjælp, som dækker hele døgnet, men et mindre antal timer kan udmåles, hvis ansøgeren ønsker det, f.eks. fordi en pårørende kan *og vil* påtage sig hjælpefunktionerne nogle timer om dagen. Det anføres herefter i vejledningens pkt. 51: »Dog må man være opmærksom på, at familie, herunder ægtefælle eller andre, som påtager sig sådanne funktioner, får hvile og fritid i tilstrækkeligt omfang til at kunne klare sin egen daglige tilværelse.«

Der er ikke i bistandsloven hjemmel til at pålægge ægtefællen at varetage disse udvidede pleje-, overvågnings- og ledsagefunktioner.«

Socialministeriet tilføjede følgende:

»Socialstyrelsen har oplyst, at ankestyrelsens afgørelse i sagen, der er udsendt som Social Meddelelse 0-41-87, har vakt betydelig fortolkningstvivl i kommunerne, og det anbefales at anmode ankestyrelsen om at tage afgørelsen op til fornyet overvejelse.

Som meddelt den 28. april 1987 har Den Sociale Ankestyrelse oplyst ministeriet om, at der ved sagens mødebehandling var forskellige opfattelser af, i hvilket omfang det kunne pålægges ægtefællen at yde ansøgeren den nødvendige personlige pleje, specielt i nattetimerne. I denne forbindelse blev det nævnt, at det ville være ønskeligt med en tydeliggørelse af betingelserne for anvendelsen af bistandslovens § 48, stk. 3.

Efter at der i juli 1987 er udsendt vejledende retningslinjer, er det ministeriets opfattelse, at der ikke er behov for at anmode ankestyrelsen om at tage afgørelsen af marts 1987 op til fornyet overvejelse, da der nu ikke længere skulle herske tvivl om fortolkningen.«

Jeg meddelte herefter Socialministeriet, at jeg havde taget det oplyste til efterretning.